

ĐỀ CƯƠNG

Tuyên truyền kỷ niệm 120 năm Ngày sinh đồng chí Nguyễn Phong Sắc (01/02/1902-01/02/2022)

I. Khái lược tiêu sử và quá trình hoạt động cách mạng của đồng chí Nguyễn Phong Sắc

Đồng chí Nguyễn Phong Sắc tên khai sinh là Nguyễn Đình Sắc sinh ngày 01/02/1902 trong một gia đình nhà nho yêu nước, ở làng Bạch Mai, ngoại thành Hà Nội – nay là số nhà 152 phố Bạch Mai, quận Hai Bà Trưng, thành phố Hà Nội. Thân phụ là cụ Nguyễn Đình Phúc, một người đã tham gia phong trào Đông Kinh nghĩa thực và thân mẫu là cụ Thành Thị Tửu. Năm 1912, khi tròn 10 tuổi, Nguyễn Phong Sắc theo học trường Dân Tiến.

Năm 1915, Nguyễn Phong Sắc chuyển lên học ở trường Công Ích. Từ năm 1920 đến năm 1924, vào trường Bưởi theo học hệ cao đẳng tiểu học với chương trình học bốn năm.

Năm 1924, dời trường Bưởi, Nguyễn Phong Sắc làm việc ở Sở Tài chính Đông Dương. Cuối năm 1926, Nguyễn Phong Sắc gia nhập Hội Việt Nam cách mạng Thanh niên.

Năm 1927, Nguyễn Phong Sắc thôi việc ở Sở Tài chính, tham gia hoạt động cách mạng chống lại sự thống trị của thực dân Pháp. Sau đó Nguyễn Phong Sắc dạy học tại trường Nguyễn Văn Tông; năm 1928, dời trường Nguyễn Văn Tông, dạy học ở trường Thăng Long.

Ngày 07/03/1929, Nguyễn Phong Sắc cùng các đồng chí Ngô Gia Tự, Nguyễn Đức Cảnh và các đồng chí khác thành lập tổ chức đảng đầu tiên ở trong nước.

Tháng 6/1929, Nguyễn Phong Sắc tham gia sáng lập Đông Dương Cộng sản Đảng; được phân công phụ trách khu vực Trung kỳ.

Đầu năm 1930, Đảng Cộng sản Việt Nam được thành lập; đồng chí Nguyễn Phong Sắc là Ủy viên Ban Chấp ủy Trung ương lâm thời. Tháng 10/1930, Đồng chí là Ủy viên Trung ương và Ủy viên Thường vụ Ban Chấp hành Trung ương, tiếp tục phụ trách Trung Kỳ.

Ngày 03/05/1931, Nguyễn Phong Sắc bị địch bắt và hy sinh ngày 25/5/1931.

II. Cống hiến, đóng góp quan trọng của đồng chí Nguyễn Phong Sắc với sự nghiệp cách mạng của Đảng và dân tộc

1. Đồng chí Nguyễn Phong Sắc - một trí thức giàu nhiệt huyết, nhạy bén với thời cuộc, sớm giác ngộ cách mạng, tham gia và hoạt động tích cực trong Hội Việt Nam Cách mạng Thanh niên

Năm 1924, Nguyễn Phong Sắc từ biệt trường Bưởi, đứng trước sự lựa chọn nghề nghiệp và hướng đi. Vào làm việc ở Sở Tài chính Đông Dương với mức lương khá, được đề bạt là “tham biện tài chính”. Mặc dù chưa hiểu biết nhiều về chính trị, nhưng trong thời gian làm việc tại Sở Tài chính Đông Dương, qua hoạt động tài chính và nghiên cứu chính sách tài chính, tiền tệ của nhà cầm quyền Pháp ở Đông Dương, Nguyễn Phong Sắc đã thấy bản chất của chế độ đô hộ, bóc lột của thực dân Pháp ở Đông Dương. Không chỉ người nông dân mà toàn thể Nhân dân lao động Việt Nam bị bóc lột.

Nguyễn Phong Sắc nhận thấy giai cấp công nhân phần lớn đều xuất thân từ giai cấp nông dân, những người không có ruộng để cày cấy, ông cảm thông, gần gũi với những người lao động; chứng kiến sự tàn ác của thực dân Pháp, sự nhu nhược, tham lam của bọn quan lại Nam triều; nhận rõ thủ đoạn và sự liên kết của chính quyền thực dân với bọn tay sai phong kiến, địa chủ để đàn áp Nhân dân. Nguyễn Phong Sắc say mê tìm tòi kinh điển Mác – Lênin, nghiên cứu sách, báo, đặc biệt là những tài liệu, bài báo của Nguyễn Ái Quốc đã giúp ông từng bước giác ngộ về lý luận chính trị, hiểu biết về giai cấp và tầng lớp xã hội Việt Nam.

Là một trí thức có lương tâm, thương những người lao động nghèo khổ, Nguyễn Phong Sắc sớm nhận ra rằng đã đến lúc phải hòa mình với cuộc đấu tranh của dân tộc chống mọi áp bức, bất công.

Nguyễn Phong Sắc là một đại diện tiêu biểu của trí thức Việt Nam yêu nước, thấu hiểu nỗi thống khổ của đồng bào, giác ngộ và đến với cách mạng bằng lòng nhiệt thành, trong sáng, thủy chung. Ông là tấm gương quý và đáng trân trọng trong giới trí thức xã hội Việt Nam lúc bấy giờ.

Cuối năm 1926, qua đồng chí Nguyễn Danh Đới, Vương Văn Mùi và qua nghiên cứu, Nguyễn Phong Sắc nhận thấy Hội Việt Nam Cách mạng Thanh niên (gọi tắt là tổ chức Thanh niên) là một tổ chức yêu nước và cách mạng do nhà cách mạng Nguyễn Ái Quốc sáng lập; bổn phận của người trí thức yêu nước là đi theo giai cấp công nông làm cách mạng nên ông đã quyết định gia nhập Hội Việt Nam Cách mạng Thanh niên. Việc gia nhập Hội Việt Nam Cách mạng Thanh niên là bước ngoặt quan trọng về tư tưởng trong cuộc đời cách mạng của Nguyễn Phong Sắc. Từ đây, Nguyễn Phong Sắc được đứng trong một tổ chức cách mạng, cùng đồng chí của mình và nhân dân đánh đuổi thực dân, giành độc lập cho đất nước, giải phóng đồng bào khỏi ách nô lệ.

Nguyễn Phong Sắc là một trong số 11 thành viên xây dựng lên Chi hội Việt Nam Cách mạng Thanh niên và cũng là một trong những hội viên làm tốt công tác giác ngộ thanh niên vào hội.

Từ năm 1927, Nguyễn Phong Sắc hoạt động cách mạng rất tích cực như đi vào các xóm chợ, ra vùng ngoại ô để tìm hiểu đời sống của thợ thuyền và dân cày;

ra các chợ của Hà Nội, bí mật gặp gỡ một số tiểu thương để tìm hiểu tình hình thị trường; tuyên truyền tinh thần yêu nước cho học sinh.

Khi dạy học ở trường Nguyễn Văn Tông, Nguyễn Phong Sắc đã truyền đạt cho học sinh tư tưởng yêu nước qua những bài thơ, bài văn của Đông Kinh nghĩa thực và các bậc sĩ phu, trong đó có thơ văn nổi tiếng của cụ Phan Bội Châu. Trong những ngày dạy học tại trường Thăng Long, Nguyễn Phong Sắc tiếp xúc với nhiều trí thức yêu nước, được đọc thêm nhiều sách, báo tiến bộ. Ông đi đến các nhà máy, trường học, xưởng sửa chữa ô tô, khách sạn... để tìm kiếm những người ưu tú, giác ngộ cách mạng cho họ và kết nạp vào tổ chức Thanh niên.

Trên cơ sở tổ chức Thanh niên phát triển mạnh và phong trào yêu nước đang diễn ra sôi nổi, để có sự chỉ đạo tập trung thống nhất, tháng 3/1927 Kỳ bộ Việt Nam cách mạng Thanh niên Bắc kỳ được thành lập và đến tháng 6/1927, Tỉnh bộ Việt Nam Cách mạng Thanh niên Hà Nội được thành lập. Nguyễn Phong Sắc đã dành nhiều tâm sức cho việc biên soạn, in tài liệu, truyền đơn để mở lớp bồi dưỡng lý luận và giác ngộ cách mạng cho quần chúng.

Trong quá trình giác ngộ và tham gia những hoạt động cách mạng đầu tiên, xây dựng Hội Việt Nam Cách mạng Thanh niên, Nguyễn Phong Sắc đã thể hiện tinh thần nhiệt tình cách mạng vì nước, vì dân cao cả, mãnh liệt, hoạt động ngày đêm không mệt mỏi, sẵn sàng chấp nhận gian khổ, hy sinh, lăn lộn trong phong trào đấu tranh của quần chúng và trưởng thành từ phong trào quần chúng.

2. Những đóng góp quan trọng của đồng chí Nguyễn Phong Sắc trong phát triển các tổ chức thanh niên và tham gia sáng lập những tổ chức cộng sản đầu tiên ở trong nước

Sau khi Kỳ bộ Việt Nam Cách mạng Thanh niên Bắc Kỳ và Tỉnh bộ Việt Nam Cách mạng Thanh niên Hà Nội được thành lập, phong trào cách mạng của Bắc Kỳ và Hà Nội phát triển mạnh mẽ theo hướng mới. Để đáp ứng nhiệm vụ đề ra lúc bấy giờ, ngày 28/9/1928, Kỳ bộ Thanh niên Bắc kỳ đã họp Đại hội Đại biểu toàn kỳ lần thứ nhất. Thực hiện chủ trương của Đại hội đại biểu Thanh niên Bắc Kỳ lần thứ nhất, Nguyễn Phong Sắc đã tích cực chuẩn bị cho Tỉnh bộ Thanh niên Hà Nội tổ chức Đại hội lần thứ nhất. Đầu năm 1929, Đại hội lần thứ nhất Hội Việt Nam Cách mạng Thanh niên Hà Nội được tổ chức. Đồng chí được bầu làm Bí thư chính thức đầu tiên của Tỉnh bộ Thanh niên Hà Nội. Với cương vị quan trọng trong Kỳ bộ Thanh niên Bắc Kỳ và là người đứng đầu Tỉnh bộ Thanh niên Hà Nội, Nguyễn Phong Sắc đã có đóng góp quan trọng vào sự chuyển biến về chất trong phong trào cách mạng, phong trào Thanh niên ở Hà Nội, Bắc kỳ và trên cả nước.

Từ cuối năm 1928, thực hiện chủ trương của Đại hội lần thứ nhất Kỳ bộ Bắc Kỳ, Nguyễn Phong Sắc đã tổ chức, chỉ đạo, lãnh đạo Tỉnh bộ Hà Nội tích cực thực

hiện phong trào “vô sản hóa” để tuyên truyền giác ngộ chủ nghĩa cộng sản trong công nhân, nông dân và thợ thủ công nhằm mở rộng cơ sở Thanh niên. Phong trào “vô sản hóa” bắt đầu từ Hà Nội phát triển khắp Bắc Kỳ và cả nước.

Thực tiễn cuộc đấu tranh cách mạng ở Hà Nội, Bắc Kỳ và cả nước năm 1928 và đầu năm 1929 đòi hỏi phải có một tổ chức chặt chẽ, cương lĩnh rõ ràng, phương pháp hoạt động đúng đắn, với cơ sở quần chúng rộng rãi hơn để đáp ứng những yêu cầu mới đang đặt ra của phong trào, lãnh đạo phong trào tiến lên theo con đường cách mạng của giai cấp vô sản. Ngày 7/3/1929, Chi bộ cộng sản đầu tiên trong nước đã được thành lập, Nguyễn Phong Sắc là một trong 8 thành viên sáng lập ra chi bộ này và trở thành một trong những người cộng sản đầu tiên của Hà Nội. Từ một trí thức yêu nước, hoạt động cách mạng Đồng chí đã trở thành người chiến sĩ cộng sản.

Sau khi thành lập, Chi bộ cộng sản đầu tiên đã xúc tiến cuộc vận động thành lập Đảng Cộng sản. Ngày 17/6/1929, Nguyễn Phong Sắc cùng 19 đại biểu đã họp và thành lập Đông Dương Cộng sản Đảng để đáp ứng đòi hỏi của cách mạng Việt Nam lúc đó. Nguyễn Phong Sắc đã được bầu vào Ban Chấp hành Trung ương Đông Dương Cộng sản Đảng.

3. Những cống hiến đóng góp của Đồng chí Nguyễn Phong Sắc trên cương vị Ủy viên Thường vụ Trung ương Đảng, Bí thư xứ ủy Trung Kỳ

Sau khi Đông Dương Cộng sản Đảng được thành lập, các Ủy viên Trung ương được phái đến các địa phương xây dựng tổ chức đảng, cơ sở cách mạng và lãnh đạo phong trào cách mạng ở đó. Đồng chí Nguyễn Phong Sắc được phân công vào miền Trung để xây dựng hệ thống tổ chức đảng và lãnh đạo phong trào cách mạng ở Trung Kỳ và các tỉnh Nam Trung Kỳ. Cùng với các đồng chí lãnh đạo khác, đồng chí Nguyễn Phong Sắc lập ra Kỳ bộ Đông Dương Cộng sản Đảng ở Trung Kỳ, trực tiếp làm Bí thư Kỳ bộ phụ trách tờ báo Bônsovích, in truyền đơn vận động quần chúng đấu tranh, in Tuyên ngôn của Đông Dương Cộng sản Đảng.

Sau khi thành lập Kỳ bộ Đông Dương Cộng sản Đảng ở Trung Kỳ và trực tiếp làm Bí thư Kỳ bộ, Nguyễn Phong Sắc thấy rằng cần phải phát triển cơ sở trong vùng phía bắc Trung Kỳ. Chỉ trong một thời gian ngắn, các chi bộ của Thanh niên đã chuyển thành chi bộ của Đông Dương Cộng sản Đảng, có những chi bộ được đồng chí Nguyễn Phong Sắc trực tiếp đến lập thành chi bộ Đảng Cộng sản.

Đồng thời với xây dựng hệ thống tổ chức Đảng, đồng chí Nguyễn Phong Sắc đã trực tiếp lãnh đạo, chỉ đạo xây dựng các tổ chức quần chúng rộng khắp từ tỉnh tới huyện, xã, thôn, hình thành lực lượng cách mạng rộng lớn mà hạt nhân là liên minh giai cấp công nhân và nông dân ở Trung Kỳ.

Khi các tỉnh Bắc Trung Kỳ đã xây dựng được hệ thống tổ chức Đảng, cuối năm 1929, Nguyễn Phong Sắc đã triển khai phát triển cơ sở Đảng ở Nam Trung

Kỳ. Ngoài việc cử các đặc phái viên vào công tác xây dựng Đảng tại đây, đồng chí Nguyễn Phong Sắc còn trực tiếp vào các tỉnh Nam Trung Kỳ kiểm tra, chỉ đạo và giúp đỡ các tỉnh này xây dựng cơ sở Đảng, xây dựng lực lượng quần chúng và tổ chức phong trào cách mạng.

Đầu năm 1930, Đảng Cộng sản Việt Nam được thành lập, đồng chí Nguyễn Phong Sắc là Ủy viên Trung ương lâm thời và được phân công tiếp tục phụ trách Trung Kỳ. Lúc này ở Trung Kỳ có hai hệ thống tổ chức Đảng: Kỳ bộ Trung Kỳ Đông Dương Cộng sản Đảng và Đông Dương Cộng sản Liên đoàn. Theo tinh thần Hội nghị thành lập Đảng Cộng sản Việt Nam, đồng chí Nguyễn Phong Sắc thực hiện sứ mệnh thống nhất các tổ chức cộng sản ở Trung Kỳ về một mối, tạo sức mạnh mới của bộ tham mưu lãnh đạo phong trào cách mạng ở Trung Kỳ. Dưới sự chỉ đạo trực tiếp của đồng chí Nguyễn Phong Sắc, tháng 3/1930, Phân cục Trung ương ở Trung Kỳ đã lãnh đạo thống nhất các tổ chức cộng sản ở Trung Kỳ về một mối là tổ chức của Đảng Cộng sản Việt Nam, hình thành hệ thống tổ chức của Đảng từ Phân cục Trung ương tới các tỉnh bộ, thành bộ, huyện bộ, thị bộ, xã bộ.

Đi liền với xây dựng Đảng về tổ chức, đồng chí Nguyễn Phong Sắc còn đặc biệt chú ý đến vấn đề bồi dưỡng tư tưởng, chính trị cho cán bộ, đảng viên và tổ chức cơ sở Đảng. Đồng chí đã chỉ đạo Kỳ bộ ra báo Người lao khổ và trực tiếp định hướng công tác tư tưởng, chỉ đạo công tác lãnh đạo phong trào cách mạng của các tổ chức Đảng. Đồng chí cũng là người truyền đạt cho các tổ chức Đảng của Kỳ bộ những nội dung cơ bản trong Cương lĩnh của Đảng được thông qua ở Hội nghị thành lập Đảng. Đến các cơ sở Đảng, đồng chí Nguyễn Phong Sắc nói rõ cho cán bộ, đảng viên hiểu về ý nghĩa lớn lao của việc thống nhất các tổ chức cộng sản để thành lập Đảng Cộng sản Việt Nam, về công lao to lớn của lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc trong việc thành lập Đảng Cộng sản Việt Nam. Đồng chí thường nhấn mạnh vai trò to lớn, vẻ vang của Đảng đòi hỏi các đảng viên của Đảng phải trung thành tuyệt đối với tư tưởng, đường lối, sự nghiệp của Đảng, phải sẵn sàng hi sinh vô điều kiện cho Đảng, cho quần chúng lao khổ.

Với trách nhiệm của Bí thư Xứ ủy, đồng chí Nguyễn Phong Sắc đã lãnh đạo công tác Đảng và phong trào cách mạng trong tất cả các tỉnh miền Trung. Ở Trung Kỳ, tính từ cuối năm 1929 đến tháng 4/1930 đã có rất nhiều cuộc đấu tranh nổ ra. Ngày 20/4/1930, đồng chí Nguyễn Phong Sắc cùng Phân cục Trung ương ở Trung Kỳ quyết định lấy ngày 1/5/1930 phát động quần chúng nhân dân toàn xứ đấu tranh. Cuối tháng 8/1930 phong trào cách mạng ở Trung Kỳ cũng như trong cả nước phát triển mạnh mẽ, đỉnh cao là phong trào Xô viết Nghệ - Tĩnh.

Tại Hội nghị lần thứ nhất của Đảng Cộng sản Việt Nam họp tại Hương Cảng, đồng chí Nguyễn Phong Sắc được bầu vào Ban Chấp hành Trung ương và